

Analizë për të ardhmen e Bujqësisë dhe Siguria dhe Shëndeti në Punë (SSHP)

Parashikim për risqet e reja dhe në shfaqje e sipër në SSHP
Përmbledhje ekzekutive

Autorët: Alun Jones – CIHEAM (Qendra Ndërkombëtare për Studime të Përparuara Agronomike), Martina Jakob PhD – Instituti Leibniz për Inxhinierinë dhe Bioekonominë Bujqësore e. V. (ATB) (anëtare e Sacurima-s), John McNamara PhD – Teagasc (Autoriteti Irlandez i Zhvillimit të Bujqësisë dhe Ushqimit), me kontributin e Dr. Andrea Teutenberg (KWF).

Menaxhimi i Projektit: Annick Starren, Emmanuelle Brun dhe Ioannis Anefantys (BE-OSHA), me mbështetjen e Elisabetta de Cillis.

Ky raport u porosit nga Agjencia Evropiane për Sigurinë dhe Shëndetin në Punë (BE-OSHA). Përmbajtjet e tij, duke përfshirë opinionet dhe/ose përfundimet e shprehura, janë vetëm të autorëve dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht pikëpamjet e BE-OSHA-së.

**Europe Direct është një shërbim për t'ju ndihmuar që të merrni
përgjigje për pyetjet tuaja rreth Bashkimit Evropian**

Numri pa pagesë (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Operatorë të caktuar telefonikë nuk lejojnë aksesin në numrat 00 800, ose këto telefonata mund të faturohen.

Në internet mund të gjeni informacion të mëtejshëm për Bashkimin Evropian (<http://europa.eu>).
Luksemburg: Zyra e Botimeve e Bashkimit Evropian, 2020

©Agjencia Evropiane për Sigurinë dhe Shëndetin në Punë, 2020
Shumëfishimi autorizohet vetëm nëse përcaktohet burimi.

Përmbledhje ekzekutive

Ky raport është porositur nga Agjencia Evropiane për Sigurinë dhe Shëndetin në Punë (BE-OSHA) me objektivin, së pari, për të shqyrtuar zhvillimet e ardhshme në sektorin e bujqësisë dhe, së dyti, për të marrë në konsideratë ndikimet e këtyre tendencave në sigurinë dhe shëndetin në punë (SSHP).

Një sektor me sfida serioze të sigurisë dhe shëndetit në punë

Bujqësia dhe pylltaria janë nga profesionet më të rrezikshme në Evropë, me një nivel të lartë aksidentesh që ndikojnë qëndrueshmërinë dhe realizueshmërinë e sektorit. Gjatë 10 viteve të fundit, në sektorin e bujqësisë dhe pylltarisë janë regjistruar mesatarisht mbi 500 vdekje dhe mbi 150,000 aksidente jofatale çdo vit (Eurostat, 2017). Kërkimi i kohëve të fundit tregon se aksidentet fatale dhe jofatale në sektorin e bujqësisë dhe pylltarisë nënraportohen ndjeshëm në mbarë Evropën (Merisalu et al. , 2019). Në shumë raste, raportimi kombëtar vijon ta kategorizojë bujqësinë dhe pylltarinë ndër sektorët kryesorë ose më kryesorë në lidhje me nivelin e riskut.

Shëndeti i fermerëve është një problematikë kyçe në sektor. Sëmundja e koronavirusit 2019 (COVID-19) dhe risqet shoqëruese të SSHP-së theksojnë rëndësinë e kushteve shëndetësore dhe të punës në sektor, ku Komisioni Evropian duhet të përcaktojë udhëzime për të mbrojtur punëtorët sezonalë, duke përfshirë sigurinë dhe shëndetin e tyre (KE, C2020 4813 përfundimtar), dhe disa Shtete Anëtare duhet të përcaktojnë udhëzime për sektorin bujqësor (Faqja e informacioneve të SSHP-së, 2020 për COVID-19). Mbi 60% e punëtorëve bujqësorë raportojnë sëmundje kronike kufizuese dhe nivele të larta të sëmundjeve kardiovaskulare (SKV). Sipas anketës së BE-së së vitit 2012, punëtorët nga sektori bujqësor kanë më shumë gjasa se të gjithë sektorët e tjerë për të raportuar se puna e tyre u ndikonte në shëndet (Eurofound, 2012). Eurostat-i (2010) gjithashtu raporton se problemet shëndetësore të lidhura me punën shfaqen më shpesh në sektorin e 'bujqësisë, gjuetisë dhe pylltarisë', dhe në minierë dhe gurorë, se sa në sektorët e tjerë. Kjo gjë lidhet me faktin se disa nga karakteristikat më pak të favorshme të punës, si puna manuale dhe oraret e pazakonta të punës, janë më të shpeshta në këta sektorë. Ky raport përmbledh një sërë risqesh të SSHP-së që ndikojnë fermerët dhe pylltarët. Risqet e lidhura me pesticidet, çrregullimet muskuloskeletale (ÇMS-të), zoonozat, kanceri i lëkurës, dhe problematikat e stresit dhe ato psikosociale përbëjnë risqe të konsiderueshme në shfaqje e sipër dhe të vazhdueshme për sektorin, që ose nuk janë menaxhuar siç duhet, ose janë nënvlerësuar për shkak të mungesës së të dhënave të sakta gjatë viteve.

Një sektor në tranzicion

Ky raport shqyrton tendencat e ardhshme në bujqësi dhe pylltari, si teknologjitë e reja dhe ndryshimet klimatike, identifikon ndryshimet rezultuese teknologjike dhe organizative në sektor dhe përcakton ndikimet për SSHP-në te fermerët, pylltarët, dhe punëtorët e tjerë në këtë sektor. Raporti merr në konsideratë një sërë risqesh potenciale në shfaqje, veçanërisht ato që janë më urgjente, konkretisht ato që lidhen me evoluimin digjital në sektor dhe që vijnë nga ndryshimet klimatike. Shqyrtimi synon të mbështesë politikëbërësit në nivelet evropiane dhe kombëtare për zhvillimin e strategjive, rregulloreve dhe masave të zbatimit, udhëzimit dhe mbështetjes.

Raporti shqyrton një sërë problematikash që ndikojnë të ardhmen e bujqësisë, blegtorisë dhe pylltarisë: bujqësia dhe blegtoria inteligjente (bujqësia dhe blegtoria precize, digjitalizimi, etj.) dhe zhvillime të tjera teknologjike; ndryshimet klimatike dhe problematikat mjedisore; tendencat e shoqërisë dhe konsumatorëve, problematikat organizative dhe ato të tregut të punës; dhe tregtia ndërkombëtare dhe konsideratat ekonomike.

Bujqësia dhe blegtoria inteligjente (digjitalizimi dhe përdorimi i teknologjive të reja) ka marrë vëmendje të konsiderueshme në sektor, duke u identifikuar si një nga novacionet e pakta që kanë gjasë të shkaktojnë një ndryshim modeli në produktivitet dhe rritje të prodhimit ushqimor.

Sipas një ankete të zhvilluar nga Organizata për Bashkëpunim dhe Zhvillim Ekonomik (OECD), intensiteti digjital ⁽¹⁾ në sektorin e bujqësisë, pylltarisë dhe peshkimit është 'i ulët', ku bujqësia përbën një ndër nëntë sektorë të tjerë nga sektorët më pak të përparuar. Madje, një raport tjetër e rendit sektorin bujqësor evropian të parafundit nga të gjithë sektorët industrialë për sa i përket digjitalizimit (Calvino et al. , 2018; Instituti Global McKinsey, 2016).

Ndryshimet rezultuese dhe rezultatet e sigurisë dhe shëndetit në punë

Ndikimi i teknologjive të reja

Përdorimi i praktikave të bujqësisë, blegtorisë dhe pylltarisë inteligjente ndryshon ndjeshëm në sektor. Një nga faktorët më të rëndësishëm që ndikon shfrytëzimin e tyre është përmasa e fermës, bashkërisht me të ardhurat. Shfrytëzimi i teknologjisë inteligjente varet edhe nga aksesimi i mjaftueshëm në lidhjen me brez të gjerë (broadband), por vetëm 50 % e zonave rurale të BE-së kanë akses të mjaftueshëm në broadband. Konteksti kulturor i secilit vend, niveli mesatar i arsimimit, sfidat e brezave dhe aspektet e posaçme të sektorit, kanë ndikim madhor në shfrytëzimin e teknologjisë në BE. Pritet që ndarja digjitale do të zgjerojë hendekun ekonomik ndërmjet fermave të vogla dhe të mëdha, si dhe ndërmjet vendeve. Digjitalizimi i bujqësisë ka potencialin që të ndikojë sektorin pozitivisht, duke ofruar përfitime të shumta: rritje të prodhimit, produktivitetit dhe rendimentit bujqësor; reduktim të kostove të prodhimit; përmirësim të sigurisë dhe cilësisë ushqimore nëpërmjet monitorimit dhe gjurmueshmërisë së zinxhirit ushqimor; përmirësim të shëndetit dhe mirëqenies së bagëtive; dhe përmirësim të mbrojtjes mjedisore që vjen nga lejimi i fermerëve që të monitorojnë shëndetin e bimëve në mënyrë më efektive nëpërmjet sensorëve, dhe të trajtojnë sëmundjet e bimëve në fazat e hershme.

Gjithashtu, digjitalizimi i bujqësisë do të sjellë disa ndikime negative: reduktim të punëve në sektor; ulje të konkurrueshmërisë së fermave të vogla familjare; rritje të varësisë së fermerëve nga shoqëritë e mëdha shumëkombëshe dhe shoqëritë e të dhënave dhe teknologjisë; kthimin e sfidës së sigurisë së të dhënave në një faktor stresi për fermerët; kërcënimi konkret ndaj sigurisë dhe sigurimit si pasojë e 'hakimit' dhe ndërhyrjes; dhe shqetësimet etike dhe rritja e stresit të punëtorëve lidhur me monitorimin e performancës dhe ritmit të fuqisë punëtore nëpërmjet teknologjive të reja që duhet të vishen.

Për sa i përket ndikimit të bujqësisë dhe blegtorisë inteligjente në SSHP, bujqësia dhe blegtoria inteligjente dhe digjitalizimi do të ofrojnë një sërë përmirësimesh të mundshme të sigurisë në punë, për shembull, duke zëvendësuar kapitalin me punë dhe duke minimizuar ekspozimin ndaj risqeve; përmirësimin e kontrollit të procesit dhe menaxhimit të sistemeve të sigurisë, përmirësimin e sigurisë së makinave dhe mjeteve dhe trajtimit të bagëtive; ofrimin e parandalimit më të mirë të ÇMS-ve; reduktimin e ekspozimit ndaj pesticideve dhe substancave të rrezikshme; përmirësimin e ekuilibrit punë-jetë të fermerëve; përmirësimin e sigurisë dhe shëndetit nëpërmjet teknologjive dhe pajisjeve të reja inteligjente të monitorimit; dhe përmirësimin e sigurisë në sektorin e pylltarisë nëpërmjet rritjes së përdorimit të teknologjisë së mbledhjes së drurit dhe pykave të kontrolluara në distancë për prerjen e pemëve.

Megjithatë, për shkak të shfrytëzimit të ngadaltë të teknologjive të reja në përgjithësi, kjo gjë nuk do të ofrojë një zgjidhje të menjëhershme për nivelet e larta të aksidenteve dhe sfidat e SSHP-së në sektor. Një sfidë kyçe ende e pranishme është mënyra e sigurimit të zbatimit efikas të teknologjive në fjalë. Kjo lidhet me variabla të tilla si të ardhurat dhe madhësia e fermës, mosha dhe arsimimi i fermerit, përdorueshmëria e teknologjive të posaçme, dhe mbështetja e industrisë dhe ekstensionit (shërbimet e mbështetjes për bizneset e fermerëve) për fermerët.

Gjithashtu, duhet që teknologjitë e reja të vlerësohen për të përcaktuar nëse sjellin rrisje të reja ose shtesë në punë, si rrisje të reja ergonomike. Nevojitet përcaktimi i protokolleve të sigurisë dhe

⁽¹⁾ Intensiteti digjital është masa e formësimit të transformimit digjital në sektorë nga investimet e firmave në asetet 'digjitale' si dhe nga ndryshimet në qasjen e shoqërive ndaj tregjeve dhe ndërveprimin me klientët dhe furnizuesit, nga (lloji i) kapitali njerëzor dhe aftësitë e nevojshme, dhe mënyra se si është organizuar prodhimi.

sistemeve të vlerësimit/certifikimit të SSHP-së për teknologjitë inteligjente të fermës. Krahas kësaj, përdorimi bashkërisht i disa sistemeve të inteligjencës artificiale (IA) mund të 'ngarkojë' vendin e punës në fermë me një sërë teknologjish ndërvepruese dhe të shumëfishojë riskun. Gjithashtu, teknologjitë e reja inteligjente mund të rrisin numrin e punëtorëve të vetëm në pylltari dhe bujqësi, dhe nivelet e larta të monotonisë dhe stresit më parë janë lidhur me përfshirjen e teknologjive të reja të automatizuara në bujqësi, blegtori dhe pylltari, si sistemet e automatizuara të mjeljes (SAM).

Po ashtu, risqet afatgjata në sektor (si aksidentet e lidhura me traktorët dhe makineritë e tjera, veprimtaritë me kafshët, rrëshqitjet, pengimet dhe rëniet, dhe përdorimi i sharrës elektrike me zinxhir) vijnë të jenë të patrajuara. Teknologjitë e reja digjitale do të ofrojnë vetëm zgjidhje të pjesshme për këto risqe shumë serioze, ku, shpesh, do të nevojiten qasje më gjithëpërfshirëse ndaj sigurisë dhe shëndetit për të arritur përmirësime.

Përmirësimi gjenetik është një tjetër zhvillim teknologjik që ka gjasa ta transformojë bujqësinë evropiane. Përmirësimet mund të përfshijnë rritjen e rendimentit dhe cilësisë së kulturave bujqësore, duke reduktuar nevojën për pleh; prodhimin e kulturave bujqësore që janë më rezistente ndaj gjallesave të dëmshme dhe sëmundjeve, duke reduktuar kështu përdorimin e pesticideve; reduktimin e nevojës për ujë ose energji; çka do rezultojë në shkarkime më të pakta të gazeve serrë.

Në veçanti, reduktimi i përdorimit të pesticideve nëpërmjet përmirësimeve gjenetike në fjalë do të sjellë një përmirësim të ndjeshëm të sigurisë dhe shëndetit të fermerëve dhe pylltarëve. Megjithatë, pavarësisht se ofrojnë një sërë përfitimesh të mundshme për bujqësinë evropiane, kontributi i teknikave gjenetike të mbarështimit, duke përfshirë teknologjitë e reja të mbarështimit, për përmirësimin e SSHP-së, ka gjasë të kufizohet në të ardhmen e parashikueshme për shkak të pasigurisë legjislative dhe rregullatore, dhe nivelit të lartë të ngurrimit shoqëror për të pranuar këto teknologji.

Ndikimi i ndryshimeve klimatike

Ndryshimet klimatike do të ndikojnë ndjeshëm prodhimin bujqësor. Nga njëra anë, rendimenti i kulturave bujqësore në Evropën veriore mund të rritet si rezultat i temperaturave më të larta, dhe kultura të caktuara bujqësore mund të përhapen në zona më veriore. Nga ana tjetër, stresi nga thatësira dhe i nxehti të bimët dhe kafshët, ndryshimet në fenologjinë e kulturave bujqësore dhe shtrirja e gjallesave të dëmshme dhe sëmundjeve të bimëve, do të ndikojnë negativisht prodhimin në rajone të tjera të caktuara (WMO, 2020). Gjithashtu, edhe ndryshimet në modelet e reshjeve do të ndikojnë sektorin, duke rritur më tej nevojat për ujitje. Fermerëve do t'u duhet të modifikojnë llojet e kulturave bujqësore që rrisin, duke përshtatur kultivimin, madje dhe racat e kafshëve, për t'u përshtatur me kushtet e ndryshueshme klimatike. Në sektorin e pylltarisë do të nevojiten masa teknike, si hendeqe më efikase për mbrojtjen nga zjarri dhe pastrimi i rregullt i shkarpave, për të zbutur risqet e zjarreve në pyje, pasi nxehtësia ekstreme rrit gjasat. Gjithashtu, nxehtësia e lartë, risku i zjarrit dhe ndryshimet në modelet e reshjeve mund të ndikojnë llojin e pemëve të mbjella në pyjet e reja, për të kaluar në përdorimin e specieve rezistente ndaj thatësirës dhe temperaturave të larta, ose dhe specieve më pak të ndezshme nga zjarri. Në përgjithësi, ndryshimet klimatike do të kontribuojnë në paparashikueshmërinë dhe rritjen e risqeve për kulturat bujqësore, kafshët dhe fermerët.

Presione të tjera mjedisore që ndikojnë sektorin e bujqësisë përfshijnë angazhimin e BE-së për të reduktuar përdorimin e pesticideve me anë të Direktivës për Përdorimin e Qëndrueshëm të Pesticideve ⁽²⁾ dhe lëvizjes së përgjithshme të Komisionit Evropian drejt praktikave të integruara të menaxhimit të gjallesave të dëmshme (IPM) ⁽³⁾. Kjo gjë është përforcuar më tej nga synimet

⁽²⁾ Direktiva 2009/128/KE e Parlamentit dhe Këshillit Evropian, e datës 21 tetor 2009, që përcakton një kuadër për veprimin e Komunitetit për të arritur përdorimin e qëndrueshëm të pesticideve.

⁽³⁾ https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides/ipm_en

ambicioze të reduktimit të pesticideve në strategjinë e BE-së “Nga Ferma në Pirun” (4), që synon reduktimin e përdorimit të pesticideve me 50 % para vitit 2030.

Rregullorja për gazin serrë dhe ajo mjedisore (p. sh. , e lidhur me pesticidet) do të rrisë presionin ndaj fermerëve dhe pylltarëve, duke i detyruar të modifikojnë praktikat bujqësore dhe blegtorale për të qenë më miqësore me mjedisin dhe për të përmirësuar performancën e tyre mjedisore në përgjithësi.

Gjithashtu, SSHP-ja në sektor do të ndikohet ndjeshëm nga ndryshimet klimatike. Ngjarjet ekstreme të motit, ekspozimi ndaj të nxehtit dhe diellit, sëmundjet nga insektet, ekspozimi ndaj pluhurit dhe pesticideve, përdorimi i rritur i pesticideve për të luftuar rritjen e insekteve dhe rreziqet konkrete të pylltarisë (rreziku ekstrem në pastrimin e pemëve të dëmtuara nga moti dhe insektet), janë vetëm disa nga risqet. Praktikrat e punës në bujqësi, blegtori dhe pylltari do të duhet të përshtaten për të minimizuar ndikimin e këtyre risqeve në punë. Këto masa mund të përfshijnë sigurimin e zonave me hije të mjaftueshme për punëtorët; sipërfaqeve joreflektuese për t'i mbrojtur nga drita; mundësimin e ajrosjes së mjaftueshme dhe sistemeve të ftohjes; përshtatjes së orëve të punës dhe planifikimin e punës për të shmangur të nxehtit dhe motin ekstrem; zbatimin e një qasjeje më aktive ndaj monitorimit të kushteve të punëtorëve, si konsumi i ujit, temperatura trupore, etj. Një ndihmë mund të jenë dhe masa të tjera, si shtimi i sistemeve të parashikimit të motit dhe programeve që promovojnë shëndetin lidhur me ekspozimin ndaj diellit dhe sëmundjet nga insektet.

Për sa u përket praktikave të IPM-së (shihni më lart), do të nevojitet vlerësim lidhur me faktin nëse përdorimi i reduktuar i pesticideve mund të ndikojë shëndetin në punë të fermerëve dhe pylltarëve, për shembull, në formën e çrregullimeve muskuloskeletale (ÇMS) (nëpërmjet heqjes manuale më të shpeshtë të barërave të këqija) dhe sëmundjeve nga insektet (për shkak të rritjes së numrit të insekteve).

Ndikimi i tendencave të tregut të punës

Fermerët e vetëpunësuar, që përbëjnë pjesën më të madhe të fuqisë punëtore bujqësore në shumicën e vendeve (Merisalu et al. 2019) do të vijojnë të mbizotërojnë agjendën e SSHP-së në bujqësi, blegtori dhe pylltari. Shumica e fermerëve dhe pylltarëve të vetëpunësuar nuk mbulohej nga legjislacioni i SSHP-së, inspektohen shumë rrallë, aksidentet e tyre në punë dhe shëndeti i keq raportohen shumë rrallë në këtë grup; ata kanë akses të kufizuar në burime dhe trajnim rreth SSHP-së, dhe u mungojnë burimet për të investuar në makineri dhe infrastrukturë më të re dhe të sigurt ferme. Megjithatë, ky problem nuk do të zgjidhet deri kur shkalla e vërtetë e aksidenteve dhe sëmundjeve në punë për këtë sektor të raportohet saktë, pasi të dhënat për aksidentet që kanë të bëjnë me shumë kategori punëtorësh nuk përfshihen në të dhënat zyrtare. Për shembull, raportimi i të dhënave tek Eurostat-i nuk është i detyrueshëm për personat e vetëpunësuar në sektorin e bujqësisë, blegtorisë dhe pylltarisë, dhe as për familjarët e tyre, pasi ata nuk konsiderohen si ‘punonjës’.

Krahas kësaj, përdorimi i shpeshtë i punëtorëve sezonalë dhe të përkohshëm në veprimtari të caktuara bujqësore, si hortikultura, sjell risqe shtesë për shkak të trajnimit të pamjaftueshëm, mungesës së mbikëqyrjes shëndetësore dhe barrierave kulturore/gjuhësore, dhe, në disa raste, ka përfshirë dhe punën e padëklaruar. Pandemia e COVID-19 ka theksuar rëndësinë e disa prej këtyre sfidave të SSHP-së, si dhe situatës së përgjithshme lidhur me kushtet e punës dhe jetesës së punëtorëve sezonalë.

Sfidat madhore organizative në sektor tregojnë për problematika strukturore afatgjata, që lidhen veçanërisht me tregun e punës, organizimin dhe fitimin e fermës, të cilat janë të gjitha të ndërthurura ngushtë me konsideratat socioekonomike. Shumë nga mangësitë e tregut të punës (numri i lartë i punëtorëve të vetëpunësuar, të përkohshëm, sezonalë, migrantë, familjarë dhe të moshuar) që ndikojnë kushtet e SSHP-së në sektor janë të vështira për t'u korrigjuar, ndërsa problematika e përgjithshme e fitimit për fermerët e vegjël (të ardhurat e ulëta dhe marzhet e çmimeve ushqimore)

(4) Komunikim nga Komisioni për Parlamentin Evropian, Këshillin, Komitetin Evropian Ekonomik dhe Social dhe Komitetin e Rajoneve - Një strategji nga ferma në pirun për një sistem ushqimor të drejtë, të shëndetshëm dhe miqësor me mjedisin (COM(2020) 381 përfundimtar).

mbeten ende të pazgjidhura. Mungesa e fitimit dhe të ardhurave të përshtatshme për fermerët e vegjël cenon qasjet përfshirëse dhe parandaluese të menaxhimit, të tilla si praktikat efikase të menaxhimit të SSHP-së, dhe kufizon investimet në teknologji të reja më të sigurta, zhvillimin e trajnimeve dhe aftësive (SSHP), dhe paga dhe kushte pune të përshtatshme për punëtorët sezonalë.

Tregtia dhe ekonomia

Aspektet e shëndetit dhe sigurisë, veçanërisht për sa u përket **agjentëve biologjikë dhe specieve invazive**, mund të ndikohen edhe nga tregtia. Për sa i përket sektorit të bujqësisë, tregtia globale mund të nxisë lëvizjen e specieve të huaja, vektorëve dhe gjallesave të dëmshme, që mund të kenë ndikime të reja ose në shfaqje ndaj sigurisë dhe shëndetit të fermerëve dhe pylltarëve kur speciet lejohen të vendosen në florën dhe faunën vendase. Për shembull, përhapja e sëmundjes që vret pemët e frashrit dhe e brumbullit të lëvoreve të vidhit, që rrisin risqet në pylltari, janë rezultat i lëvizjeve të lëndëve drusore dhe pemëve. Krahas kësaj, organizatat bujqësore kanë ngritur shqetësime për standardet e dobëta mjedisore dhe të sigurisë ushqimore për importet ushqimore, dhe **standardet e SSHP-së dhe punës në vendet e treta mund të jenë shumë më të ulëta**.

Përfundime

Strategjia e BE-së “Nga Ferma në Pirun” ka njohur rëndësinë e Shtyllës së të Drejtave Sociale të BE-së dhe zbatimit të tyre në sektor; megjithatë, ende ekziston një deficit madhor socioekonomik në bujqësi dhe blegtori, për shkak të fitimit marginal dhe të ardhurave të ulëta të shumë fermerëve të vegjël (që përbëjnë shumicën e fermerëve), duke cenuar qëndrueshmërinë sociale të bujqësisë, blegtorisë dhe pylltarisë. Deficiti socioekonomik ndikon aftësinë e sektorit për të zbatuar dhe menaxhuar plotësisht tendencat në rritje, si digjitalizimi, ndryshimet klimatike, presionet shoqërore dhe zhvillimet e tregut të punës, dhe lidhet ngushtë me nivelin e dobët të mbrojtjes së SSHP-së në sektor.

Me qëllim përbalimin e suksesshëm të sfidave të ardhshme të SSHP-së në sektor, është me rëndësi që të adresohen problematikat ekzistuese, strukturore dhe të ardhshme të SSHP-së në një mënyrë gjithëpërfshirëse dhe kohezive, ku përfshihet:

- mungesa e investimeve dhe shfrytëzimit të teknologjive dhe makinerive të reja inteligjente dhe më të sigurta;
- rritja e numrit të risqeve të lidhura me ndryshimet klimatike dhe sfidat e shëndetit në punë;
- mungesa e raportimit transparent, që është gjithashtu plotësisht i pasaktë, rreth aksidenteve dhe shëndetit të keq në punë, veçanërisht për personat e vetëpunësuar;
- fakti që mungon një kuadër i qartë rregullator për SSHP-në, për të mbrojtur fermerët dhe pylltarët dhe për të menaxhuar SSHP-në, veçanërisht për të vetëpunësuarit;
- mungesa e kulturës së parandalimit (fermerët dhe pylltarët priren t'i japin përparësi të ulët SSHP-së kundrejt problematikave të tjera konkurruese) dhe mangësia e theksuar e aftësive dhe trajnimit, veçanërisht në SSHP;
- ekzistenca e praktikave përhapura të pazakonta, dhe ndonjëherë të parregullta, të punësimit;
- mungesa e burimeve të përshtatshme të inspektimit të punës për të luftuar punën e padeklaruar dhe për të siguruar mbrojtje të mjaftueshme për punëtorët sezonalë dhe migrantë në sektor;
- problematika e pamjaftueshmërisë së të ardhurave të fermës dhe kohës së menaxhimit cilësor për t'u dhënë përparësi problematikave të SSHP-së, veçanërisht për fermerët e vegjël dhe ata familjarë.

Rekomandimet për masat e SSHP-së

- **Integrioni konsideratat e SSHP-së në projektimin dhe zhvillimin** e teknologjive të reja digjitale, precize dhe inteligjente të bujqësisë dhe blegtorisë (dhe përshtatni planimetritë e fermave);

- **Përshtatni teknikat e vlerësimit të riskut** dhe trajnimin për sigurinë dhe shëndetin për të marrë në konsideratë teknologjitë e reja, si robotët dhe kobotët, IA;
- Inkurajoni aktivisht përdorimin e teknologjisë për të përmirësuar sigurinë nëpërmjet përdorimit të sensorëve inteligjentë, IoT-së, IA-së dhe PMP-ve inteligjente; përshtatni vlerësimin e riskut, projektimin e vendit të punës dhe nismat ndërgjegjësuese për të marrë parasysh rrethanat e ndryshimeve klimatike, duke siguruar se vlerësimet e riskut, në veçanti, janë reaguese ndaj kushteve mjedisore ndonjëherë ekstreme, që mund të ndryshojnë nga njëra periudhë e vitit në tjetrën;
- Përmirësoni kulturën e parandalimit në sektor në përputhje me nismat ndërkombëtare, si Kultura e Sigurisë dhe Menaxhimi i Riskut në Bujqësi (SACURIMA) ⁽⁵⁾ dhe Vision Zero [Vizioni Zero] i Shoqatës Ndërkombëtare të Sigurimeve Shoqërore (ISSA), duke krijuar një fushatë parandalimi të posaçme sektoriale ose një **rrjet evropian për sigurinë dhe shëndetin në bujqësi**;
- Ndërmerrni kërkime të posaçme të SSHP-së për problematikat e lidhura me sigurinë dhe shëndetin në bujqësi (p. sh. , për sigurinë e motorëve me katër rrota, batimin e traktorëve, teknologjitë e lidhura me sigurinë për të parandaluar aksidentet nga makineritë e fermës dhe pajisjet mbrojtëse personale (PMP) inteligjente).

Rekomandimet e politikave të lidhura me SSHP-në:

- Përfshini të vetëpunësuarit në raportimin e Eurostat-it për SSHP-në për pylltarinë dhe bujqësinë, dhe adresoni sfida të tjera të nënraportimit për SSHP-në në sektor;
- Promovoni ratifikimin e Konventës për Bujqësinë (dhe Shtojcës së saj për të vetëpunësuarit) të ILO-së në ligjin kombëtar, për të mundësuar një kuadër minimal ligjor për rregullimin e sigurisë dhe shëndetit në sektor, veçanërisht për sa u përket të vetëpunësuarve;
- Përfshini veprimtaritë e lidhura me sektorin bujqësor dhe të pylltarisë në strategjinë e SSHP-së 2021-2027 të BE-së dhe në programet e punës së BE-OSHA-së;
- Përfshini veprimtari për SSHP-në dhe mirëqenien në bujqësi dhe pylltari në programin “Horizon Europe”;
- Krijoni një lidhje ndërmjet legjislacionit të BE-së për SSHP-në dhe kushtëzimit të politikës së përbashkët bujqësore (PPB) (kjo gjë duhet të negociohet, pasi qëndrimi i organizatave të punëdhënësve dhe punëtorëve bujqësorë për këtë çështje mund të ndryshojë);

- Inkurajojini Shtetet Anëtare të përfshijnë masa dhe trajnim për sigurinë në Shtyllën II të planeve të tyre për PPB-në (**Shtylla II e PPB-së**, Neni 15 i Rregullores (BE) Nr. 1305/2013 ⁽⁶⁾ përfshin trajnim dhe këshilla për standardet e sigurisë në punë ose standardet e sigurisë të lidhura me fermat, të pranueshme për financim kur përfshihen në planet kombëtare të PPB-së);
- Merrni në konsideratë krijimin e një skeme kthimi të pjesshëm të parave për vendosjen e sistemeve të mbrojtjes nga batimi (ROPS) (dhe rripave të sigurimit), që janë përdorur në Shtetet e Bashkuara ⁽⁷⁾ dhe Australi (Day et al. , 2005), si pasojë e numrit të konsiderueshëm të vdekjeve dhe lëndimeve që vijnë nga batimi i automjeteve të fermës (veçanërisht traktorëve dhe, në disa vende, motorëve me katër rrota dhe mjeteve të ngjashme).

⁽⁵⁾ <https://www.sacurima.eu/>

⁽⁶⁾ Rregullorja (BE) Nr. 1305/2013 e Parlamentit Evropian dhe Këshillit, e datës 17 dhjetor 2013 për mbështetjen për zhvillim rural nga Fondi Evropian i Bujqësisë për Zhvillim Rural (EAFRD) dhe shfuqizimin e Rregullores së Këshillit (KE) Nr. 1698/2005, FZ L 347, 20. 12. 2013, f. 487-548.

⁽⁷⁾ <https://www.ropstr4u.org/>

**Agjencia Evropiane për Sigurinë dhe
Shëndetin në Punë**

Santiago de Compostela 12, kati i 5-të

48003 Bilbao, Spanjë

Tel. +34 944358400

Faks +34 944358401

E-mail: information@osha.europa.eu

<http://osha.europa.eu>

Agjencia Evropiane për Sigurinë dhe Shëndetin në Punë (BE-OSHA) kontribuon për ta bërë Evropën një vend më të sigurt, të shëndetshëm dhe më produktiv për të punuar. Agjencia kryen kërkime, zhvillon dhe shpërndan informacione të besueshme, të ekuilibruara dhe të paanshme rreth sigurisë dhe shëndetit, dhe organizon fushata ndërgjegjëse panevropiane. E krijuar nga Bashkimi Evropian në vitin 1994 dhe e vendosur në Bilbao, Spanjë, Agjencia mbledh së bashku përfaqësues nga Komisioni Evropian, qeveritë e Shteteve Anëtare, organizatat e punëdhënësve dhe punëtorëve, si dhe ekspertë kryesorë nga secili Shtet Anëtar në BE dhe më gjerë.

